
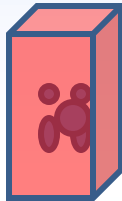

Въведение в ускорителите и тяхното бъдеще

Български учители в ЦЕРН - 2014

 This image cannot currently be displayed.

мишена

ускорител

Естеството на мишената определя вида на снарядите.

СНАРЯДИ

Частица	Заряд (С)	Маса (кг)
Електрон - β , e^-	-1.60×10^{-19}	9.11×10^{-31}
Протон - p	1.60×10^{-19}	1.67×10^{-27}
He^{++} - α	3.20×10^{-19}	6.64×10^{-27}
C^+ - йон	1.60×10^{-19}	1.99×10^{-26}

Сили на ускоряване

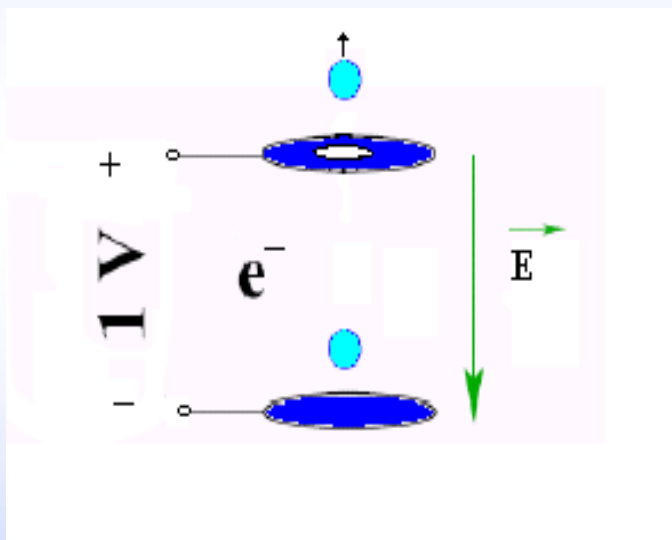
От известните в природата сили, най-ефективна за ускоряване е електрическата сила.

$$\mathbf{F} = q \cdot \mathbf{E}$$

При ускоряване на заредена частица в електрическо и магнитно поле

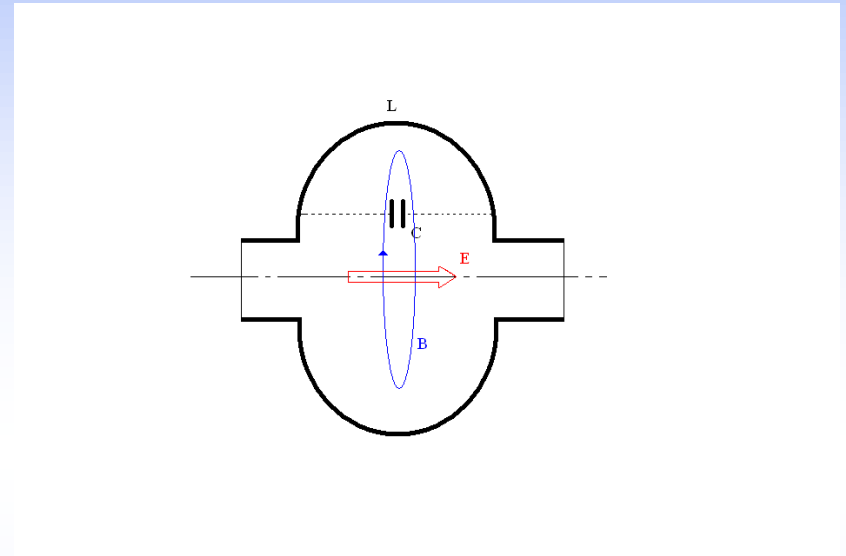
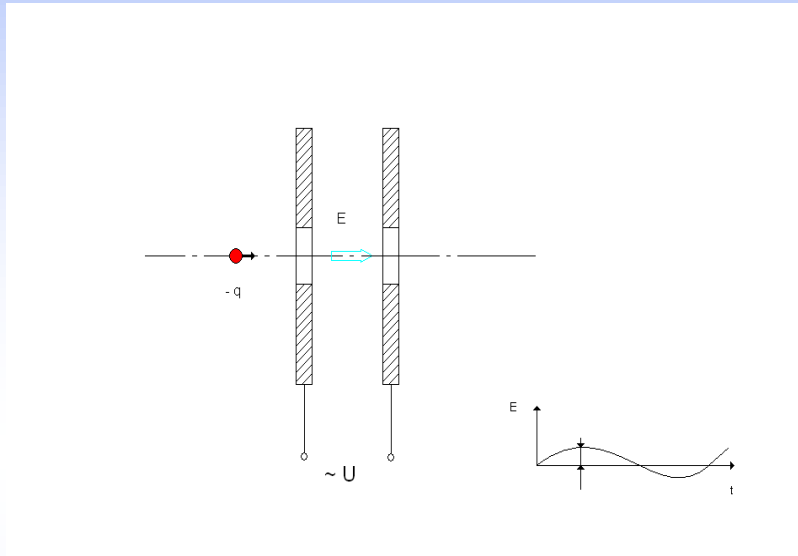
$$\vec{\mathbf{F}} = q \cdot (\vec{\mathbf{E}} + \vec{\mathbf{v}} \times \vec{\mathbf{B}})$$

Измервателна единица за енергията на ускорение

- **Електронволт (1 eV) е единицата, която съответства на енергията, получена от един електрон (със заряд около $1.602 \cdot 10^{-19} \text{C}$), преминал от една до друга точка, чиято разлика на електрическия потенциал е 1 V.**
- Това е малка единица и при ускорителите се използват нейните производни KeV, MeV, GeV и TeV.

Ускоряване в промеждутък и в резонатор

Ускоряването в промеждутък с постоянно напрежение не е ефективно, тъй като пробивното напрежение на изолиращите диелектрици е ниско.

Прилагането на променливо електрическо поле води до групиране на частиците.

Ускоряването в полетата на обемен резонатор дава възможност за постигане на високи темпове на ускорение.

Конфигурация на Големия Адронен Колайдер

- В зависимост от изискванията има изобретени различни видове ускорители. Една от най-удачните конфигурации за постигане на високи енергии на взаимодействие на частиците от снопа се нарича ускорител на насрещни снопове. От този тип е и Големият Адронен Колайдер (LHC).

Основно предимство на колайдерите:

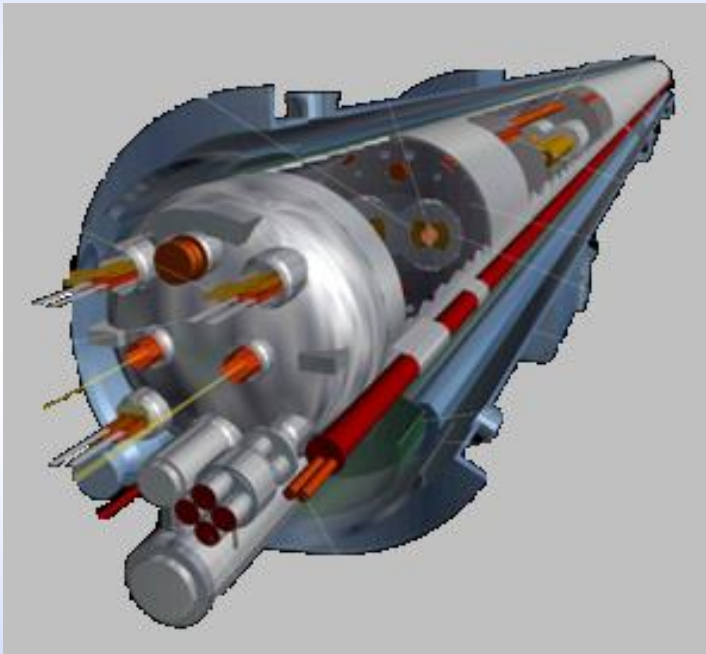
	Система на центъра на масите(СЦМ)	Лабораторна система(ЛС)
Лаборатория Фермилаб ,Чикаго	1 TeV X 1 TeV	$2 \cdot 10^3$ TeV
LHC I	3.5 TeV X 3.5 TeV	$2 \cdot 10^4$ TeV
LHC II	7 TeV X 7 TeV	10^5 TeV
LHC PbPb – 5.5 TeV нуклон/нуклон		

Един от ускорителните модули на LHC

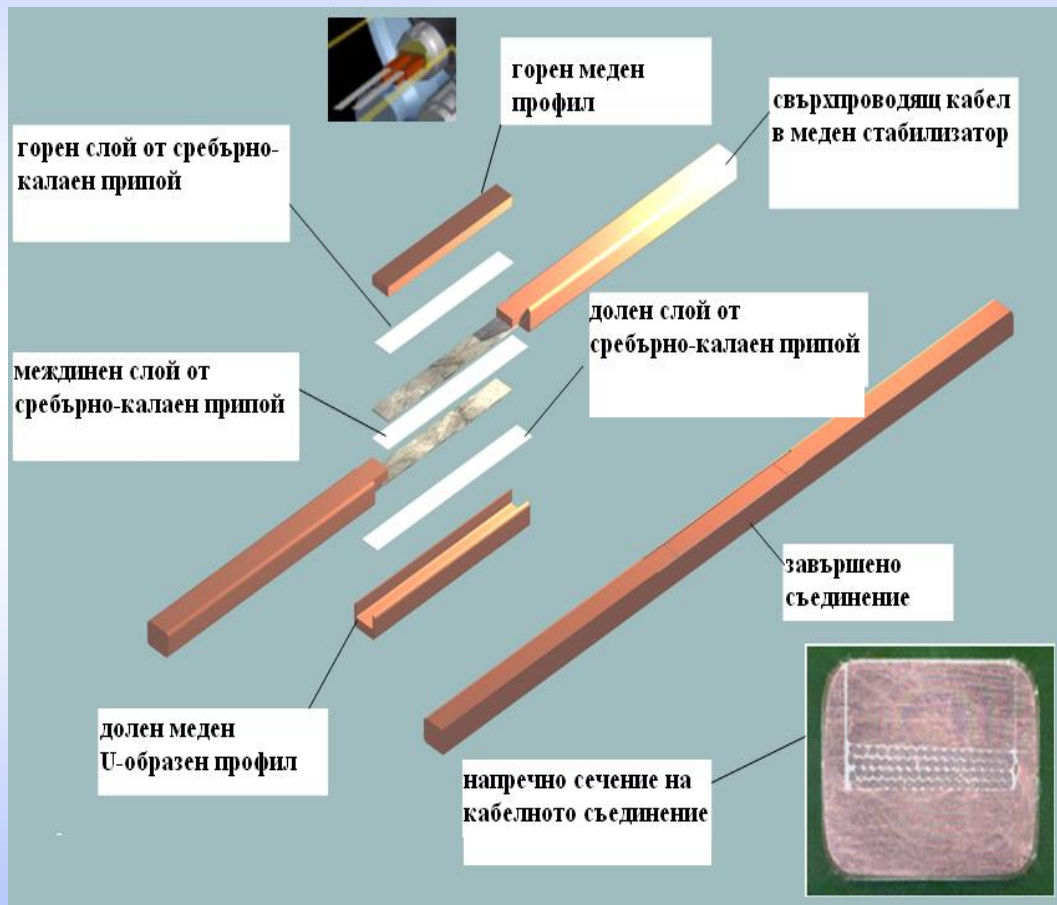
Основен елемент на пръстена - сдвоен свърхпроводящ диполен магнит

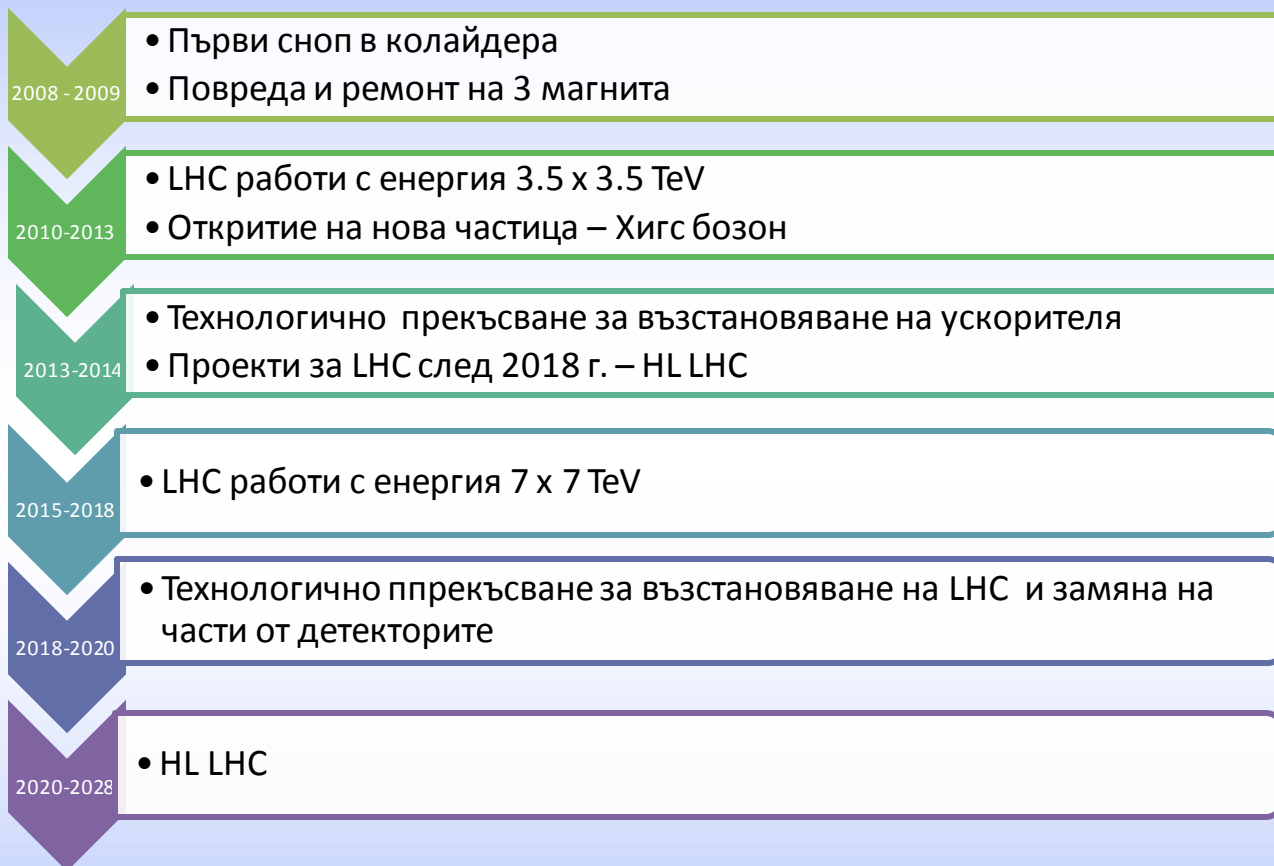
- Необходимо магнитно поле около 10 T. Възможно само със свърхпроводящи магнити, охладени с He II - нова технология от термоядерния синтез.
- 2 канала в един магнит!
- За свързване между магнитите е изобретен нов вид ултразвуково заваряване специално за LHC.

Слабото място на LHC – връзката между магнитите.

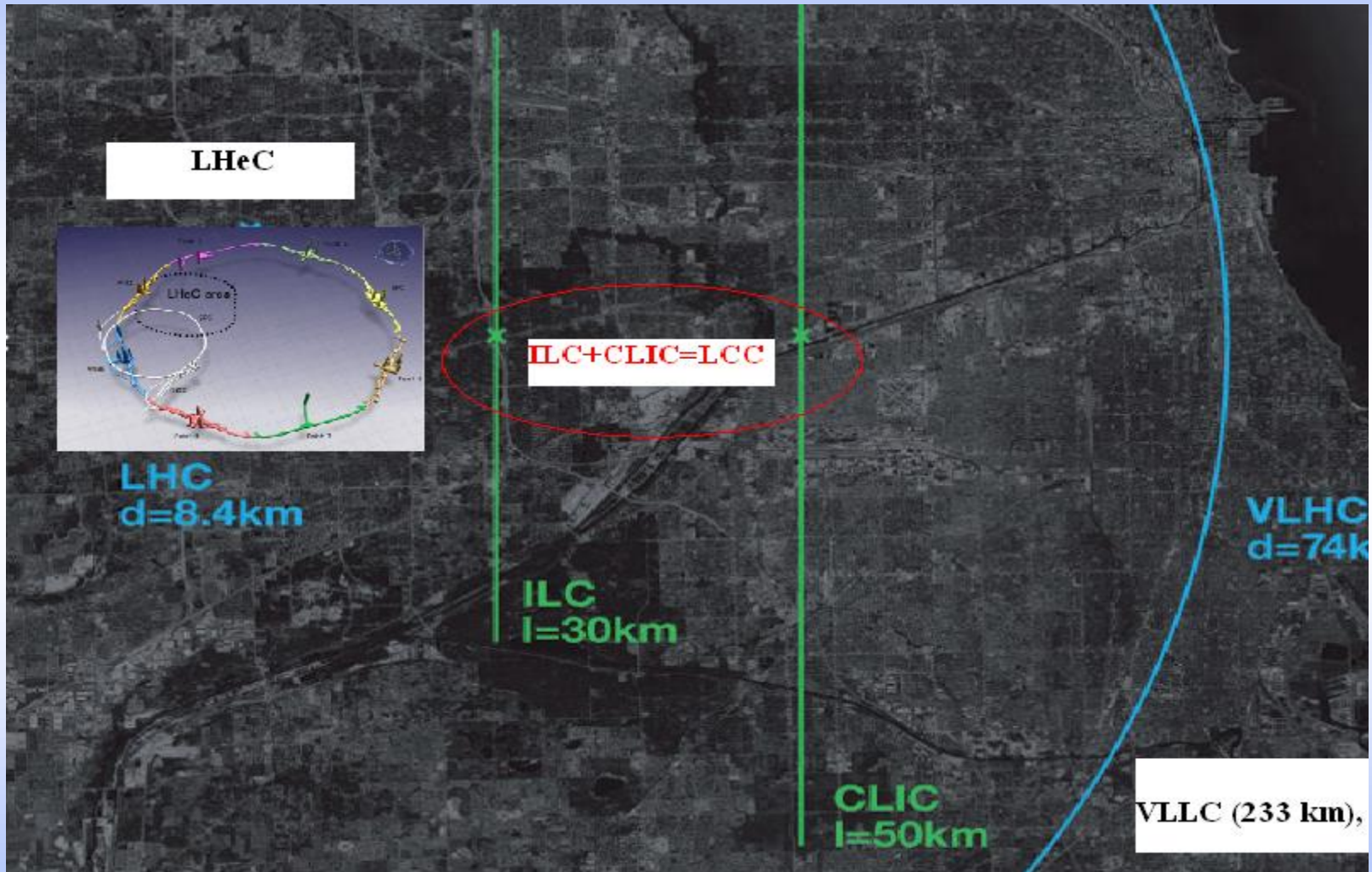
Свърхпроводящ кабел и свързване между магнитите

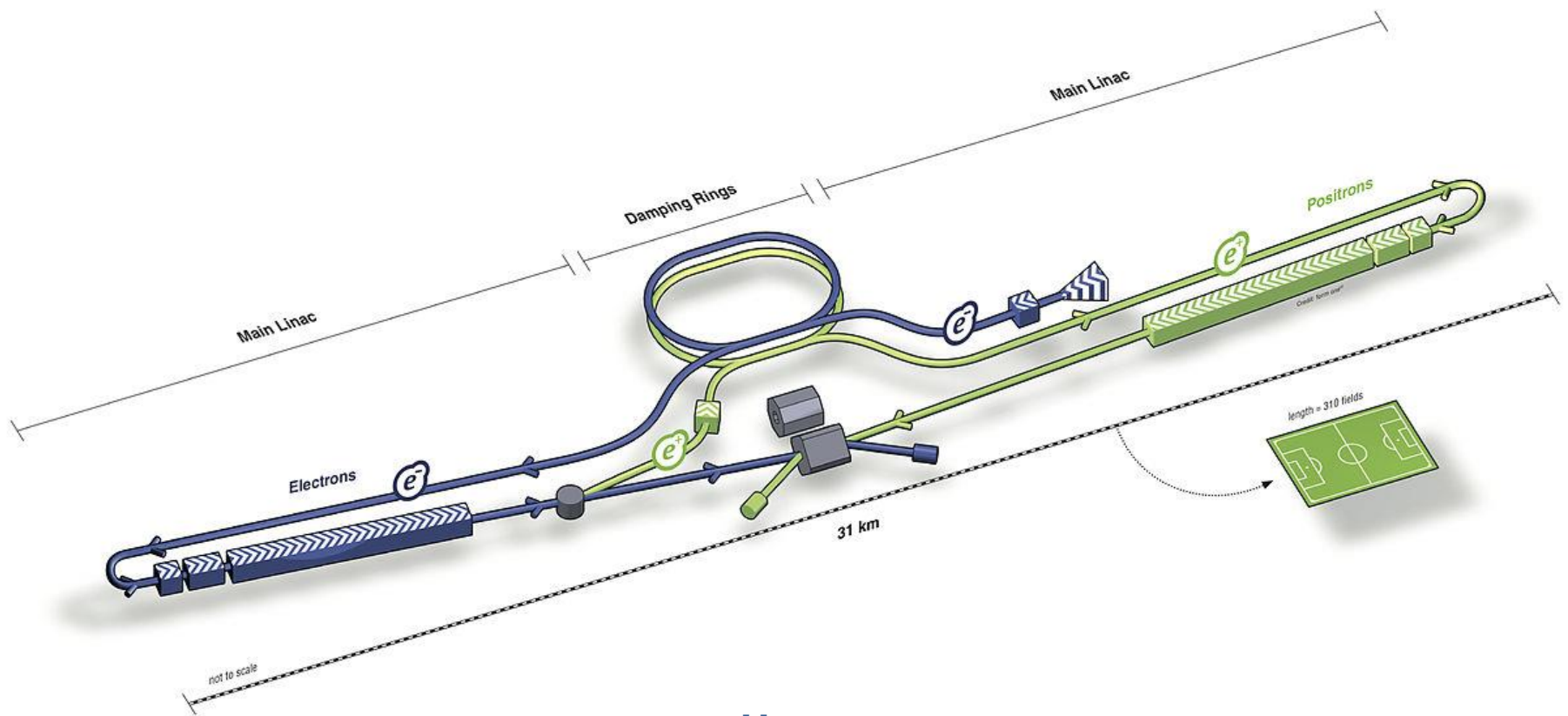

РАЗВИТИЕ НА LHC

Какво се задава след LHC?

16 000 резонатора за ILC

Частици: насрешни снопове от електрони и позитрони

Принцип: (2x) Линеен ускорител

Ускорителна технология:

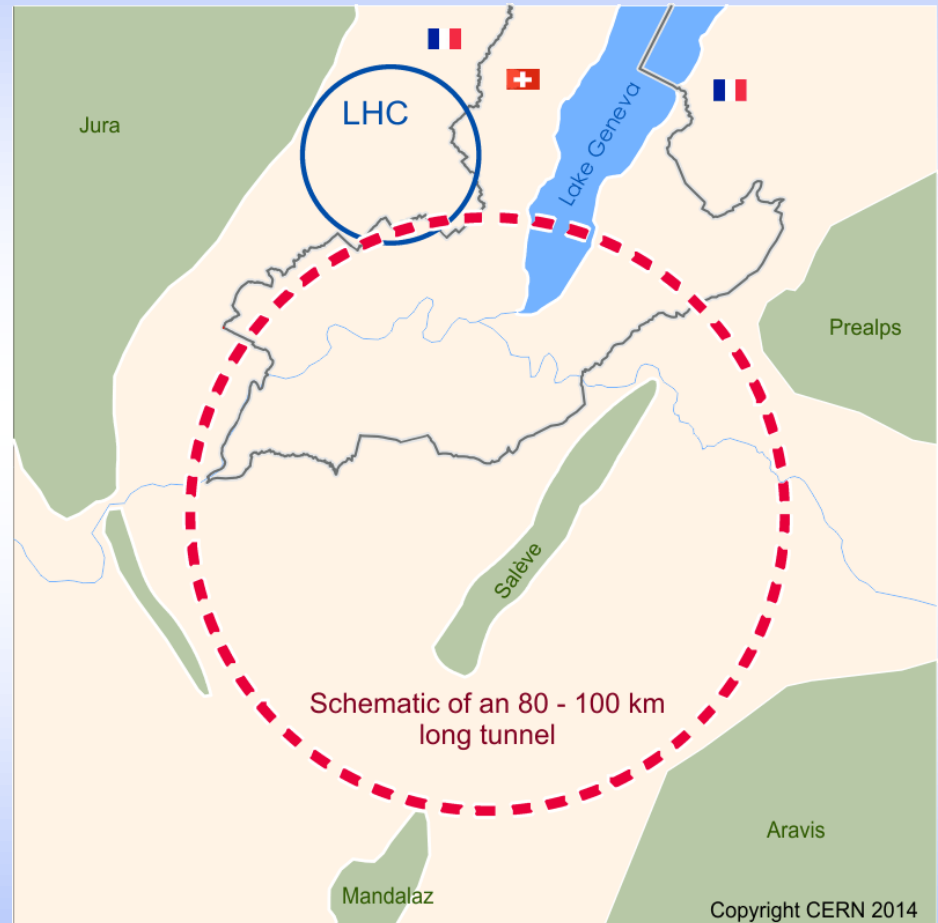
Свърхпроводящи радиочестотни ускоряващи резонатори

Енергия: 500 GeV – 1 TeV (LHC – 14 TeV)

Дължина: 30 – 50 км

FCC

- Още по-голямо LHC –
FCC (Future Circular Collider) –
концептуален дизайн
трябва да бъде готов
до края на 2018:
- Дължина – 80-100 км
  - Максимална
енергия – 100 TeV
(за насрещни
снопове от протони)

Източник: <https://espace2013.cern.ch/fcc/Pages/default.aspx>

Петаватни лазери и нови ускорители

Параметри на новите лазери:

Дължина на импулса по време – под 10^{-12} с

Дължина на импулса в пространството – 300 мкм

Дължина на вълната – около 1 мкм

Свѐрхмощни импулси – енергия до стотици джаули, мощност - 10^{15} Вт.

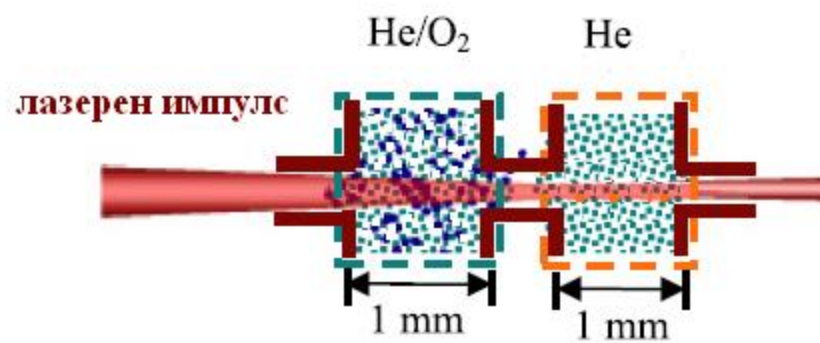
Свѐрхсилни полета: Фокусиране на такъв светлинен импулс в кръг с радиус 10 мкм дава 3×10^{20} Вт/см², при което електрическото поле достига

10^{12} В/см.

В атома то е 5×10^9 В/см.

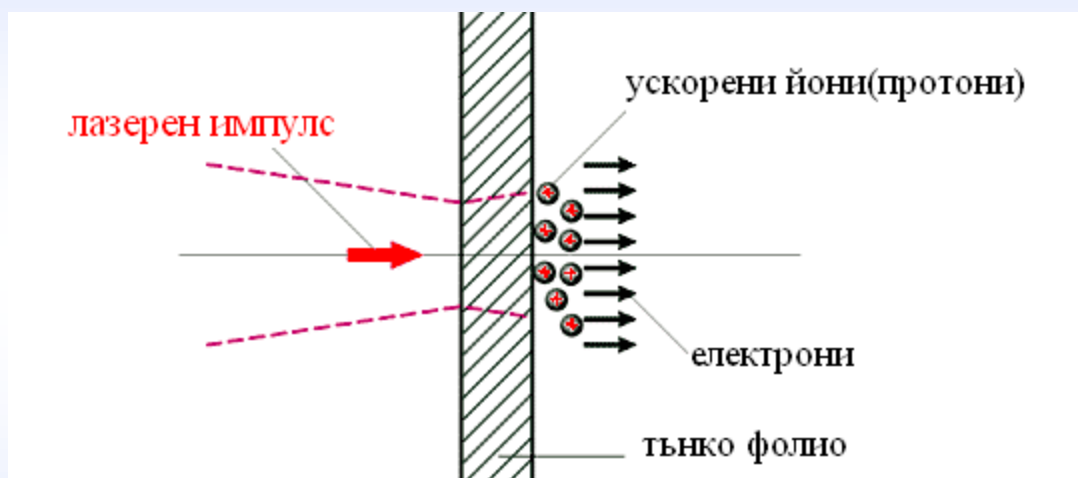
Има доста обнадеждаващи успехи в използването на тези полета за ускоряване на заредени частици.

Лазерен ускорител на електрони до 2 GeV

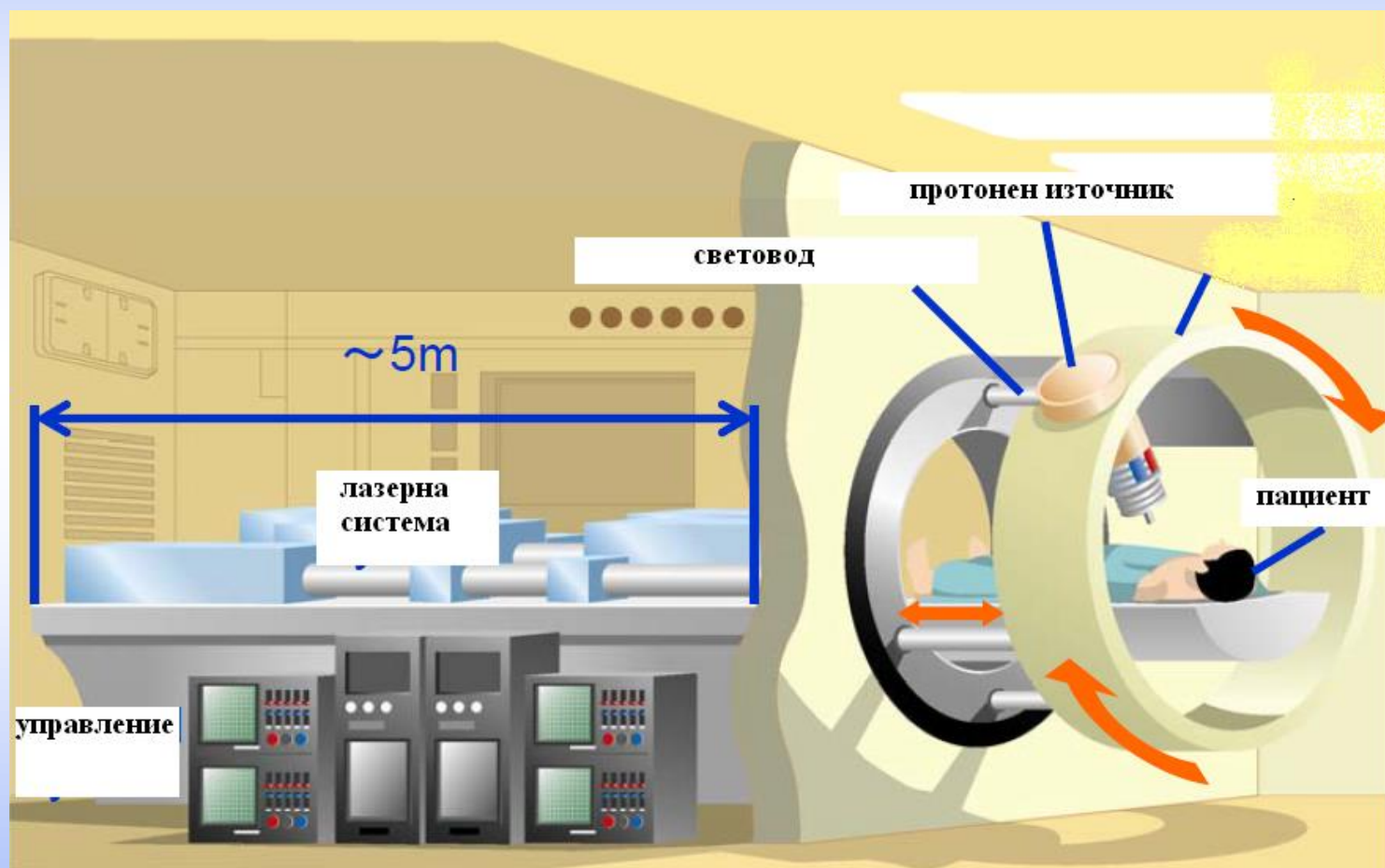

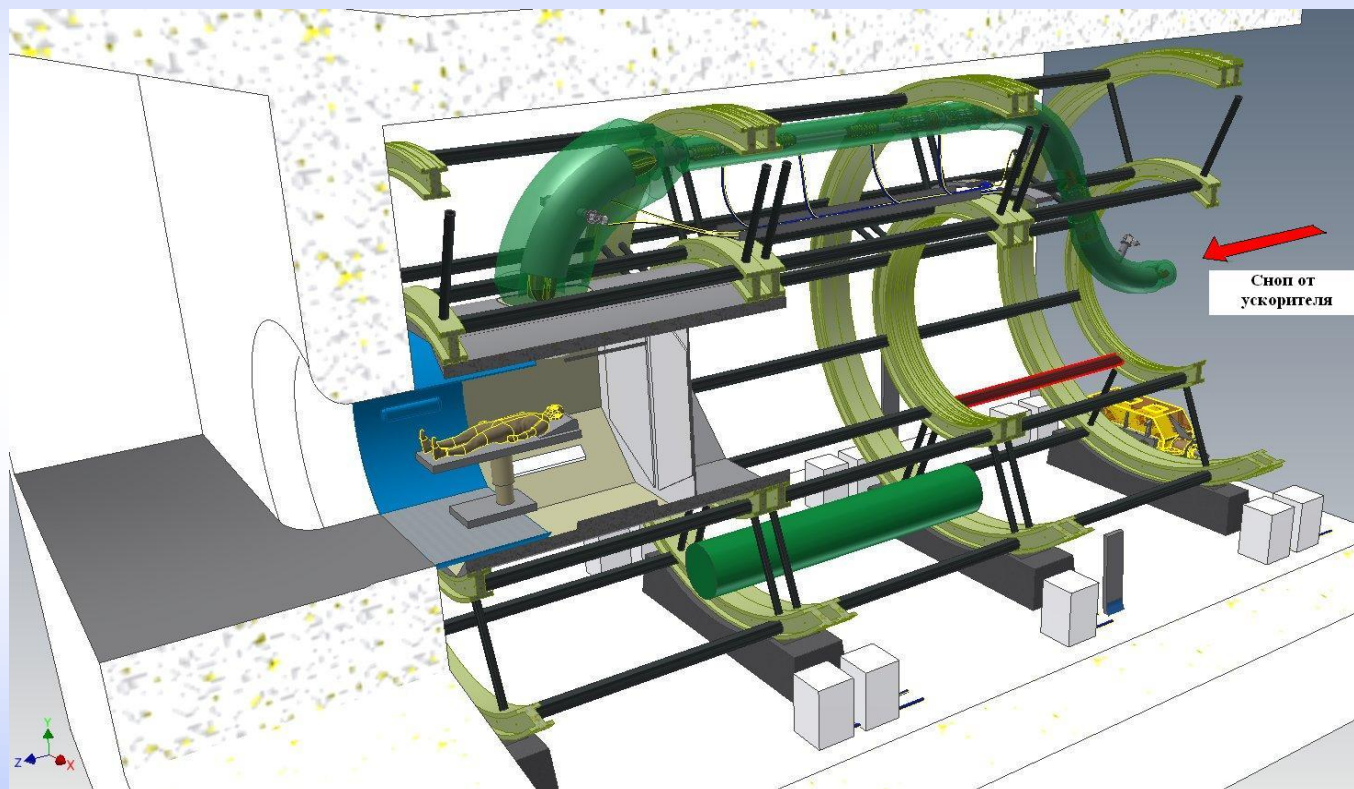
Лазерен ускорител на протони до стотици MeV

Проект за приложение на протонен ускорител

Гантри за съвременен ускорител на йони

Благодаря за вниманието!